

A kiadvány megjelenését a
Magyar Köztársaság Oktatási Minisztériuma
támogatta

Kiadja a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség
Tankönyv- és Taneszköztanácsa

A kiadásért felel: Orosz Ildikó
Felelős szerkesztő: Gönczy Sándor
Tördelőszerkesztő: Fábíán Zoltán
Illusztráció: Jankovics Mária és a felhasznált irodalom rajzai

© Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség
Tankönyv- és Taneszköztanácsa

Készült a Tankönyv- és Taneszköztanács sokszorosító műhelyében
Ingyenes, a KMPSZ ajándéka

Szép jó reggelt! Ébresztő!
Mindjárt hangol a csengő.
Vakáció végén, ó! –
Ponttá vált a kerek Ó.

Pattanj fürgén, indulás!
Kezdődik a tanulás!

(Mészely József)

Lánc,
lánc,
eszterlánc

II.

Szókincsfejlesztő feladatok szórványban élő kisiskolások számára

Összeállította: P. Punykó Mária

Te melyik színt szereted jobban: a kéket vagy a sárgát?

Sárga

Ha virít a pitypang,
sárga a virága.
Sárga minden
napraforgó
kalapkarimája.
Sárga a kis méhek
összegyűjtött méze,
kiskacsáknak,
kislibáknak
sárga a pihéje.
Zizegő búzának
sárga a kalásza,
s arany-sárga napsugarak
csurdognak rája.

(Szalai Borbála)

Búzavirág

Sárga búza közül
a kék virágszálak
nyújtózva,
kíváncsin
ki-kikandikálnak.
Csodálják pacsirták
felcsendülő hangját,
el-elnézik, hogyan
nyüzsögnek a hangyák.

(Osvát Erzsébet)

Kék

Kék a nyíló
len virága,
szitakötő
fényes szárnya,
búzavirág
cakkos szirma,
s csészében is
kék a minta.
Kék a szilva,
kék a kökény,
kishúgomon
kék a kötény,
s tán a kék ég
festékcseppje
csöppent a kék
nefelejcsre...

(Szalai Borbála)

„Színes szólások”

Fehér, mint a hó.
Fehér, mint a patyolat.
Ritka, mint a fehér holló.
Fehér liliomnak is fekete az árnyéka.
Fekete tehénnek is fehér a teje.
Fekete, mint a sötét éjszaka.

A vak és a tej

Egy vakon született ember azt kérdezte egy látó embertől:
– Milyen színű a tej?
Azt mondja a látó:
– Olyan a tej színe, mint a fehér papír.
Kérdi tovább a vak:
– Akkor olyan puha és porszerű, mint a liszt?
Azt mondja a látó:
– Nem, egyszerűen fehér, mint a nyúl.
Kérdi a tovább a vak:
– Micsoda? Olyan selymes és puha, mint a nyúl?
Azt mondja a látó:
– Nem, a fehér szín éppen olyan, mint a hó.
Kérdi tovább a vak:
– Micsoda? Olyan hideg, mint a hó?
És bármennyi példát sorolt fel a látó, a vak nem tudta felfogni,
milyen fehér a tej színe.

(Lev Tolsztoj)

Színes rejtvény

Ilyen színű

1. az ég
2. a vér
3. a medve
4. a nap
5. a fenyő
6. a hó

A megjelölt négyzetek betűit helyes sorrendbe rakva egy rágcsló nevét kapjátok. Ő milyen színű?

Neked melyik a legkedvesebb színed? Mi ilyen színű?

Milyen színű? Pótoljátok az elő-ill. utótagot!

Narancs.....

orgona.....

Tűz.....

citrom.....

Korom.....

égszín.....

Hó.....

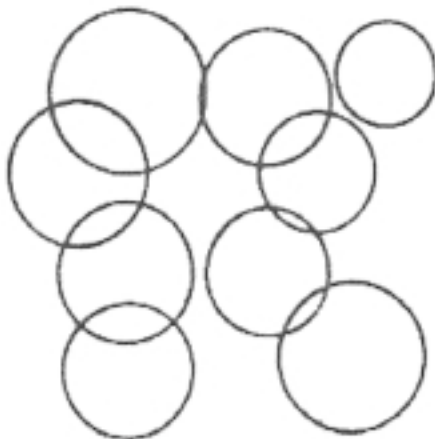
hamu.....

Néger.....

mustár.....

Színező

A képen látható körök közül csak kettő **egyforma** nagy. Színezd azonos színűre ezt a kettőt! Alkoss mondatot a megjelölt szavakkal!

Közlekedj okosan!

Olvasd el a verset, színezd ki a jelzőlámpát!

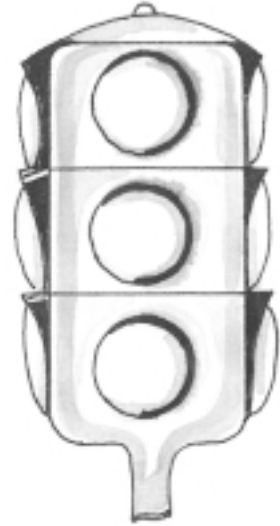
Közlekedj okosan!

Amikor a fényem piros,
akkor elindulni tilos!

Ha sárga a lámpám fénye,
a járdáról még ne lépj le!

De ha lámpám zöldet mutat,
szabaddá tettem az utat.

(Tamkó Sirató Károly)

Találós kérdés

Úton megyen tipe-topa,
hátán ül a genyegunya.
Füle négy,
szeme négy,
körme pedig
huszonnégy.

(*vsd201 s2 91*)

Zsebkendő feladat

A zsebkendők közül melyik a kockás, a csíkos, a virágos, a pettyes? Melyiket díszíti csipke? Melyiket gyűrött? Melyiket tűrték háromszögűre? A válaszokat írd le!

Hideg-meleg

Keressd a szavak ellentétes párját!

Sovány –	Sikeres –
Kicsi –	Világos –
Nappal –	Színes –
Fehér –	Hangos –
Buta –	Bátor –
Szép –	Mély –
Tiszta –	Szabályos –
Engedetlen –	Élő –
Magas –	Rövid –
Gyors –	Barátságos –
Szűk –	Egyenes –

Tavaszi virág

Keressd meg az alábbi szavak ellentétes párját! Ha jól dolgozol, a kezdőbetűkből egy virágnevet kapsz! Rajzold le a virágot!

	MELEG
	ÚJKOR
	KEZDET
	HAMIS
	RENDES
	MOZOG
	JÓSÁGOS

Mi a neve?

Domboldalról, hó alól,
fehér harang hangja szól.
Ő a tavasz hírnöke,
Mi a neve, tudod-e?

(Weinrauch Katalin)

Eltévedt ikerszavak

Összekeveredtek az alábbi ikerszavak. Rakj rendet köztük!
Dimbes, izeg, bogas, dombos, fordul, oda, térül, izsom, ide,
mozog, eszem, ágas.

Egészítsd ki az alábbi ikerszavakat!

Ici.....	.....nagyja
Tarka....	.....firka
Dirmeg.....	.....finci
Lót.....	.....topog
Ringy....	.....pirul

Icinke-picinke

Volt a világon egy icinke-picinke kis asszony, annak az icinke-picinke kis asszonynak volt egy icinke-picinke kis tehene; azt az icinke-picinke kis tehenet megfejte egy icinke-picinke kis sajtárba, abból az icinke-picinke sajtárból azt az icinke-picinke kis tejet beleszűrte egy icinke-picinke kis szűrőn egy icinke picinke kis fazékba; azt az icinke-picinke kis fazekat rátette egy icinke-picinke kis padra, befedte egy icinke-picinke kis fedővel.

Volt annak az icinke-picinke kis asszonynak egy icinke-picinke kis macskája; az az icinke-picinke kis macska odament az icinke-picinke kis fazékhoz, felborította az icinke-picinke kis tejet, ezért nagyon megharagudott az icinke-picinke kis asszony, felkapott egy icinke – picinke kis nyújtófát, úgy megütötte vele az icinke-picinke kis macskát, hogy mindjárt fölbukfencezett.

Ha az icinke-picinke kis macska föl nem bukfencezett volna, talán az én icinke-picinke kis mesém is tovább tartott volna.

(Arany László)

Mi icinke-picinke ebben a mesében? A kis asszony, ...,
kis nyújtófa.

Találós kérdés

Négy tipi-topja,
két kis hegyes botja,
lyuk fölött
egy hegyes karója.

(*vysnuu*)

Orgona az orgonán

Mit jelenthet a *szem*, a *fej*, a *kormány*, az *orgona* kifejezés? Alkoss mondatokat!

Minta: A *szem* a lélek tükre. Pár *szem* búzát adtam a tyúkoknak.
Elgurult egy *gyöngyszem*.

Olvastad **Babszem** Jankó történetét?

Mit gondolsz, milyen növésű Babszem Jankó: alacsony vagy magas?

Keresd meg a melléknevekben a főnevet! Rajzold is le!

Napos, csillagos, tenyéryi, gömbölyű

Oda-vissza

Olvasd el visszafelé is az alábbi szavakat, mondatokat!

Görög, török, pap, eledele

Indul a pap aludni.

Géza, kék az ég!

Csak a mama makacs.

Sietsz te is?

Kos eledele sok.

Keresd a párját!

.....farkas

.....hét törpe

.....40 rabló

.....Juliska

Mondd gyorsan!

Öt kölyök tücsök, ötvenöt törött köcsög között sündörög.

Hány szót találsz benne?

Porolópálca
Tepertő
Szakajtókosár

Minta: por, porol, roló, ló, Pál, ál, álca, pálca

Alkoss összetett szavakat az **ál** előtaggal! (álnév,.....)

Számos nevek

Egészítsd ki a nevüket, kettőt rajzolj is le!

.....Pettyes katicabogár
.....levelű lóhere
.....lábú
.....púpú teve
.....fejű sárkány
.....csillag
.....jó fű

Mi a nevem?

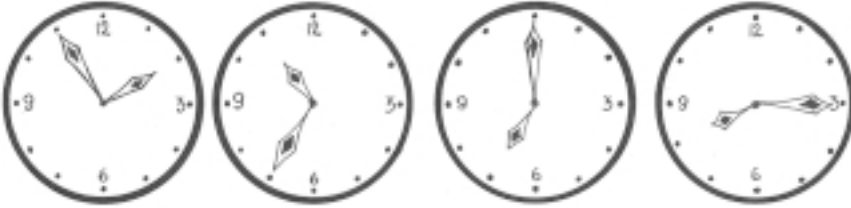
Megyek cipőt vásárolni,
búcsúzom az otthontól,
száz cipőt míg felpróbálok,
soká leszek én távol.

Miért éppen száz cipő kell?
Könnyen kitalálható:
a Bogarak Világában
én a ..... vagyok.

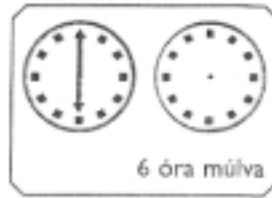
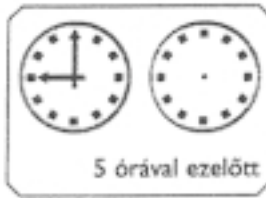
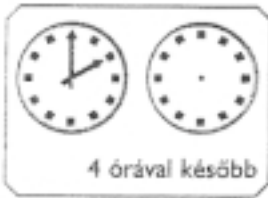

(Weinrauch Katalin)

Hány óra van?

Rajzold be a mutatókat!

Tréfás feladat:

Ha ma éjjel 12 órakor hull a hó, lehetséges-e, hogy 48 óra múlva derűs, napsütéses idő lesz?

Mi több? Másfél év vagy 22-szer 25 nap?

Óra-mondóka

Tik-tak, tik-tak, jár az óra,
körbejár a mutatója.

Azt hirdeti minden reggel:
ki korán kel, aranyat lel.

(Népköltés)

Óra-mondóka

Jár az óra tik-tak,
kergetőzni hívlak,
tiki-taki, tikk-takk, tak.

Üt az óra hármat,
tiki-taki várlak,
ha nem sietsz, itt hagylak.

Vár az óra, tiki-taki,
fuss a hóba, Piri, Mari,
hogy fáradjon ki-ki ma ki!
Ha nem szaladsz, megfoglak.
(Kiss Dénes)

Mesebeli lények

Karikázd be a mesebeli lények számát! Ha jól dolgoztál, a bekarikázott számok a mesék jellegzetes számai lesznek

1. fecske, 2. veréb, 3. sárkány, 4. tehén, 5. giliszta, 6. szúnyog, 7. táltos ló, 8. bálna, 9. zebra, 10. légy, 11. csirke, 12. tündér

Titkos írás

A számok betűket helyettesítenek. Minden szám azt a betűt jelenti, amelyik betűvel a neve kezdődik.

Pl. 8 = ny, 6 = h stb.

Fejtsd meg ezt a titkos írást:

5, 10; 10, 1, 3, 1, 4, 1, 10; 1, 10, 1, 10, 1, 2

Elbújt állatok

Az alábbi szavak mindegyikében elbújt egy állat. Keresd meg őket! Rajzold le azt, amelyiket a legjobban szereted!

Főzőcske, holló, okos, sündörög, háló, elbocsát, ecet, lopók, meggémberedett.

Elrejtett állatok

Keresd meg a versben elbújt állatokat! Ha ügyes vagy, tizenegyet találsz.

Gábor az iskolában

Gábor ment a suliba,
s rosszul felelt Gabika.
Baj lesz ebből, gondolja,
megveri őt az anyja.
Nosza, máris hazafut,
rohan gyalog, ahogy tud.

Anyuka csak haragos:
– Hallod-e, te nagyokos,
ne lógasd az orrodát,
vedd komolyan dolgodat!
megéri, hogyha tanulsz,
butaságból kigyógyulsz!
(Verseghy Erzsébet)

(liba, bika, ...)

Folytasd!

kérdőszó	
Ki?	Író, festő, szobrász, rajzoló, tervező, építész
Mi?	Toll.
Mit csinál?	Ír,

Csoportosítsd a következő szavakat kérdéseik szerint!

Rádióban, Évához, fűvön, virágból, könnyű, énekel, labda, varr, iskolába, Jancsival, mézet, kertben, bélyeget, mézből, öregekhez, sétál, boltba, kék, virágot, lisztből, szőlőt, fiúkkal, lassú, virágcserep

Szógyűjtő játék

Gyümölcs: körte,

Zöldség: retek,

Virág: liliom,

Háziállatok: pulyka,

Vadállatok: párduc,

Az állatok kicsinyei

Ló – csikó

Tehén –

Kecske –

Tyúk –

Disznó –

Bárány –

Macska –

Madár –

Olvasd el a verset! Alkoss mondatot a kiemelt szavakkal!

Hát nem érdekes?

Két füle van a fazéknak,
mégis süket szegény,
feje van a csizmának, de
nincsen haj a fején.

Nyelve van a cipőnek, de
nem felel a szóra,
s nem érzi az illatokat,
hiába van **orra**.

S hasztalan van a szőlőnek
ki tudja, hány **szeme**,
akármilyen erősen néz,
semmit se lát vele.

Négy **lába** van az asztalnak,
s mégsem táncol tvisztet,
háta, oldala a hegynek,
amely sosem viszket.

A kabátnak **ujja** van, de
köröm nincsen rajta,
a fésűnek **foga** van, ám
hiányzik az ajka.

Nem társalog a kemence,
hiába van **szája**,
és nem köthet nyakkendőt
az üveg a **nyakára**.

Nem fordul az utca sarkon,
bár van neki **sarka**,
s nem dőf fel az eke senkit,
hiába van **szarva**.

S hiába van **tolla** minden
kacsának és lúdnek:
én írom e verset, hisz ők
még ennyit sem tudnak.

(Krečsmári László)

Szójátékok

Milyen a kicsi róka? – apróka
Milyen az éhes bálna? – zabálna
Milyen a kövér foka? –

Keresztnév is, virágnév is

Alkoss mondatot az alábbi szópárokka! Melyik a fiúnév?

Ibolya – ibolya
Georgina – georgina
Viola – viola
Jácint – jácint
Hortenzia – hortenzia

Fiú? lány?

Hogy hívják ha lány, hogy, ha fiú?

Gabi, Kriszti, Saci
Minta:
Lány: Gabriella, ...
Fiú: Gábor

Keresd ki a beceneveket! Húzd alá a fiúneveket szaggatott, a lányneveket pedig hullámvonallal!

Anci, Eszter, Sándor, László, Misi, Ferkó, Annuska, Balázs, Anna, Róbert, Ircsi, Jóska, Márta, Magdolna, Dóra, Dorka, Elemér, Erzsébet, Ildi, Lajcsi, Béla

Kanna-Panna

Egy mássalhangzó kicserélésével keresztneveket kapsz. Melyek ezek?

Patkó, Teli, Karika, Sóska, Esti, Lista, Gyöngy, Tóra, Sál
Minta: Palkó, Teri

Rajzold le a választ!

Melyik csővel tudsz ellátni a távolba?

Melyik cső vezet emeletes házba?

Igaz - nem igaz

Az igaz mondatok után tégy egy ikszet!

A margaréta fa.

A villa evőeszköz.

A könyv a legjobb barát.

A vas könnyű.

A jégvirág nyáron látható.

Az orgona ősszel virít.

A makk a tölgyfa termése.

A sárgarépa gyümölcs.

A szekrény bútor.

Vasárnapi utazás

Sárgarépa ez a busz,
csont a vezetője,
Petrezselyem-kalauz
kiabál belőle:
Karfiol Karcsi,
Karalábé Klári!
Leves-város,
végállomás,
tessék már kiszállni!
(Veress Miklós)

Kitaláltad-e, milyen leves fő a fazékban? Tudsz-e te is alkotni ilyen neveket: Karfiol Karcsi?

Minta: Zeller Zénó, Dió Dénes stb.

Mit csinál az, aki

nagyon sír?
nagyon siet?
nagyon kacag?
nagyon reszket?
nagyon hangosan beszél?
nagyon halkán beszél?

Mondd gyorsan!

Sohasem hallottam olyan szépen szóló szép sípszót, mint amilyen a szászsebesi szépen szóló szép sípszó

Szóbontás

Névszó előtt áll: **NÉVELŐ.**
A lilium, az: **ÉVELŐ.**
Csonton belül van a: **VELŐ.**
Utó ellentéte: **ELŐ.**
A vadász puskából: **LŐ.**
A harmadik személy: **Ő.**

Szóépítés

Jó tulajdonság az **ERÉNY.**
Sosem lazsál, aki **SERÉNY.**
Nem dicsekszik, aki **SZERÉNY.**
A ruháknak ott a **SZEKRÉNY.**

*

Se te, se én, hanem: **Ő.**
Vadász néha bakot: **LŐ.**
Van futóbab, van: **ÜLŐ.**
Aki nevel, az: **SZÜLŐ.**
A deres haj: **ŐSZÜLŐ.**
Aki vadul: **BŐSZÜLŐ.**

(Szalai Borbála)

Rímkereső játék

Pótold a hiányzó rímeket!

Olyan, mintha engem várna
az ágyamban a kis .....

Késő este csak úgy csillog,
kék égen az ezüst .....

Aki siet, gyorsan jár,
akkor is, ha nagy a .....

Örül ám a bogárvilág,
kinyílt mind a sok .....

Peti búsul, hull a könnye,
elszakadt a képes .....

Dörög az ég, nagyot villan,
majdnem kialudt a .....

Jól dolgozik ez az ács,
szerszáma a .....

Jaj, de rossz a kedve,
morog, mint

Egyik kutya, másik eb

Keress rokon értelmű kifejezéseket az alábbi szavakhoz:

Kutya, lepke, ház, tengeri, burgonya, kicsi, nagy, kerek, repül,
alszik, jó

Mit jelent a fenti szólás?

Szólások, közmondások

Szólások, közmondások szó szerinti jelentését látod a rajzokon. Nevezd meg azokat, majd magyarázd meg jelentésüket!

Keresd a párját!

Minden közmondáshoz, szóláshoz egy magyarázat tartozik. Melyikhez melyik?

Mindenütt jó, de legjobb otthon.
A hallgatás beleegyezés
Arany a keze.
A hetedik mennyországban érzi magát.
Minden csoda három napig tart.

Nagyon boldog.
Minden újat hamar megszokunk.
Az otthon semmi nem pótolhatja.
Aki nem mond ellent, arról azt hiszik,
hogy egyetért.
Nagyon ügyes kezű.

Mit jelent?

Itatja az egereket

- Jószívű állatbarátok inni adnak az egereknek
- Hull a könnye, sír, pityereg
- A kisdíák felitatja a tintapacát

Nagy kő esett le a szívéről

- Megkönnyebbült
- Leoperáltak egy követ a szívéről
- Civakodás közben szíven találták egy kővel

Fejezd be a közmondásokat!

Ki korán kel,.....

Nem mind arany,.....

Akkor mondj hoppot, ha.....

Ki mint vet,.....

Aki másnak vermet ás, ...

Jó tanács

Ha helyes sorrendben kötöd össze a szótagokat, egy jó tanácsot kapsz. ni fél ni. Jobb i mint jed meg

Találd ki a másik felét a hasonlításoknak! Segít a zárójeles rész!

Piros, mint a .....(egy virágnév)

Makacs, mint az .....(egy állatnév)

Vén, mint az.....(közlekedési terület)

Sötét, mint az.....(napszak)

Bámul, mint .....(egy állat egy bejáratra)

Él, mint, ...(állat a vízben)

Ritka, mint.....(valamilyen színű madár)

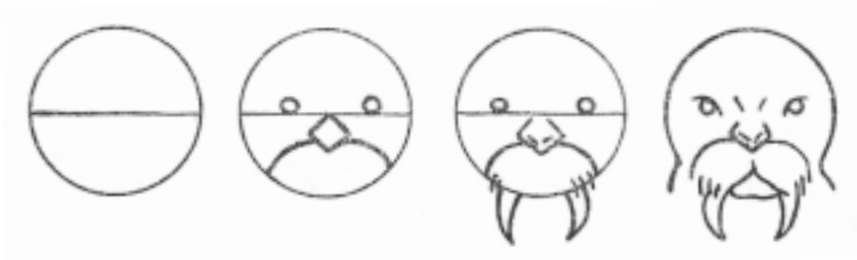
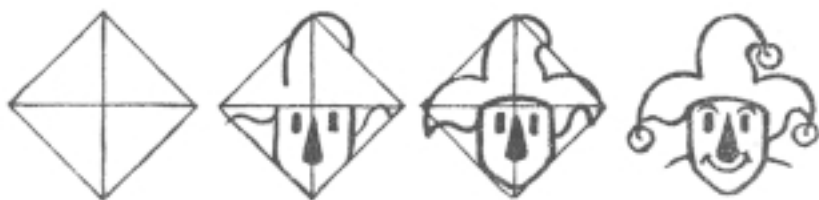
Fehér, mint a .....(épületrész)

Reszket, mint a .....(egy fának a levele vagy miskolci eledel)

**Milyen szólások jutnak eszedbe a rajzok láttán?
Melyikkel találkoztál az előző oldalon?**

Rajziskola. Ird le szótagolva a végeredményt!

Találj ki egy rövid mesét Az égisz éri barkaág címmel!

A kép alapján gyűjts olyan szavakat, amelyekben hosszú magánhangzó található! Hárommal alkoss mondatot!

Vajon mi fő a fazékban? Szerinted? Te is el tudnád készíteni?

Mesélj kedvenc könyvedről! Van-e magyar nyelvű könyved?

Olvasni jó!

Ferkó könyvtára

Mikor kisdíák koromban az első bizonyítványt hazavittem, az édesapám örömeiben olyan barackot nyomott a fejemre, hogy csak úgy ropogott.

Ember vagy a talpadon – mondta hozzá –, most már megérdemled, hogy megmutassam a könyvtáramat.

Azzal megfogta a kezemet, és bevezetett a tisztaszobába. Jártam már ott másszor is, de sose láttam a könyvtárt. Most is hiába nézelődtem utána, híre se volt ott a könyvespolcnak.

– Szegény szántóvetőnek gerendán a könyvtárs – okosított fel édesapám, a székre állva leszedegette a könyveket a mestergerendáról.

– Válassz egyet magadnak – biztatott édesapám –, de csak okosan azzal a kis ésszel.

Bíz én nem okosan választottam. Azt kaptam föl, amelyiknek legszebb volt a címlapja. Csupa virág meg csupa pillangó. Valami virágkereskedésnek az árjegyzéke volt.

– No, ezt szépen kiválasztottad – nevetett édesapám. – meglátom, mire mégy vele.

Megbirkóztam én azzal is, ha egy hónapig tartott is. De akkorra olyan virágtudós lettem, hogy apámuram elbámult bele.

– Ezt ár szeretem – veregette meg a vállamat. Jóraivaló méhecske a gyimgyomban is megtalálja a mézet. Hanem most majd én választok neked könyvet.

Verseskönyv volt ez, tele nekem való versekkel, harmatosokkal, mint a hajnalvirág, csengő-bongókkal, mint a reggeli

harangszó. Addig olvastam a verseskönyvem, hogy utoljára kívülről tudtam az egészet. Nem is tudott az iskolában annyi verset, mint én. kaptam is a második esztendő végén annyi jutalomkönyvet, hogy alig bírtam haza.

– Az én könyvtáram még egészen elszégyelli magát a tied mellett – mosolygott apám. – Mit szólnál hozzá, ha azt is neked adnám?

Nem tudtam én semmit szólni az örömtől, csak kapkodtam hol az egyik könyvhöz, hol a másikhoz. S addig nem volt nyugtom, míg az édesapám a régi fazekaspolcot nekem nem adta könyvtárnak. Beraktam a könyveimet szép sorjába, ragasztottam rájuk számot is, s azt pingáltam a polc fölé piros ceruzával: az én könyvtáram.

(Móra Ferenc nyomán)

Zelk Zoltán

Este jó, este jó

Este jó, este jó,
este mégis jó.
Apa mosdik, anya főz,
együtt lenni jó.

Ég a tűz, a fazék
víznótát fütyül,
bogárkarika forog
a lámpa körül.

A táncuk karikás,
mint a koszorú,
meg is hal egy kisbogár:
mégse szomorú.

Lassú tánc, lassú tánc,
táncol a plafon,
el is érem már talán,
olyan alacsony.

De az ágy meg a szék
messzire szalad,
mint a füst, elszállnak a
fekete falak.

Nem félek, de azért
sírni akarok,
szállok én is, mint a füst,
mert könnyű vagyok...

Ki emel, ki emel,
ringat engemet?
Kinyitnám még a szemem,
de már nem lehet...

Elolvadt a világ,
de a közepén,
anya ül és ott ülök
az ölében én.

Mogyorókirály meséje

Volt egyszer egy erdő, az erdőben egy fa, a fában egy odú, az odúban lakott egy mókus, a mókusnak volt egy szem mogyorója. De nem akármilyen szem mogyoró lehetett, különben a mókus nem őrizgette, spórolgatta volna időtlen idők óta télről télre.

Ám egyszer, amint mókusné asszony a port törölgette, a portörölő ronggyal a féltve őrzött mogyorót is a komódról fölmarkolta, és kimondani is rettenetes – az odú ablakán kirázta.

Pottyant a mogyoró a földre.

Koppant egyenesen egy nagy mohos kőre.

Eltörött, kettérepedt a mogyoró. Hát abban a minutumban egy gyönyörű hatlovas hintó gördült ki belőle. S a hintóban ott ült koronásan maga a mogyorókirály, aki egy pillanatra még kegyesen ki is hajolt a hintó ablakán, és koronáját mókusné asszony felé emelintette:

–Ágyó, nagysám, ezer köszönet és hála.

Mókusné asszony csak állt, csak állt az odú ablakában, és várta, hogy végre becsukódjék a szája, mert ámulatában nyitva felejtette.

Mogyorókirály fogata csak száguldott-robogott. De beszéltek akkoriban, hogy talán nem is hintó volt, amibe hat gyönyörű mogyorószürke lett volna fogva. Volt, aki gyönyörű mogyorószínű Mercedesnek vélte-látta. Annyi bizonyos, hogy a gépkocsi a mai világban jobban találna.

Elég az hozzá, hogy azóta sem akadt senki se mogyorókirálynak még a nyomára sem. Nem is hallott róla senki, nemhogy lássa.

Nem is hallhatott, mert maga mókusné asszony is azóta is egyvégtében mind ezt hajtogatja:

– Mióta a világ, olyat még álmomban sem láttam, de még csak nem is hallottam, hogy egy földre pottyantott mogyoró, koppant légyen az akár a mohos kerek kőre, olyat még senki nem pipált, hogy a mogyoró magától feltörne.

Aki nem hiszi, kipróbálhatja. Annak, aki minket mogyorókirály nyomára vezetne, dupla adag mogyorófagylaltot fizet – méghozzá tejszínhabbal – a mesemondó.

(Kányádi Sándor)

A tulipánná változott királyfi

Volt egyszer egy király, annak volt egy fia. Azt mondta egyszer a fiú az apjának:

– Édesapám, én most elmegyek, és addig vissza sem jövök, míg meg nem találok a legszebb lányt a világon.

– Menj, édes fiam – mondta az apja, és járj szerencsével!

Ment a királyfi, ment, mendegélt, útjában sűrű erdőbe tévedt. Egy túskebokorban varjú károgott kétségbeesetten, sehogy sem szabadulhatott a sűrű, tüskés ágak közül. Jószívű volt a királyfi, kiszabadította a varjút, az meg így szólt hozzá:

– Húzz ki egy tollat a szárnyamból, s ha valaha bajba kerülsz, röptsd a levegőbe a tollat, nyomban ott leszek, és segítek rajtad.

A királyfi eltette a varjútollat, s ment tovább. Most országútra ért, s egyszer csak látja ám, hogy halacska vergődik az egyik kiszáradt keréknyomban. A királyfi megszánta a halacskát, elvitte a tóhoz, beledobta. Az meg így szólt hozzá:

– Vegyél le a hátamról egy pikkelyt, s ha valaha bajba kerülsz, dobd vízbe a pikkelyt, nyomban ott leszek, és segítek rajtad.

Ezután meg egy öregembert látott meg a királyfi, szomjas volt az öreg, meg éhes is; a királyfi jó szívvel megittatta, megetette, az pedig így szólt hozzá:

– Tépdd ki két hajszálamat, s ha valamikor bajban leszel, ereszd csak szélnek, nyomban ott leszek, és segítek rajtad.

Ment tovább a királyfi. Harmadnapra egy falu határába ért. A falusiaktól meghallotta, hogy lakik itt egy öreg király, van annak egy világszép leánya, de ha azt valaki feleségül akarja venni, a kérőnek háromszor úgy el kell bújnia, hogy a királylány ne találja meg. „No, én ezt megpróbálom” – gondolta a királyfi. El is ment a királykisasszonyhoz, feleségül is kérte, az pedig megmondta neki, hogy bújjon el háromszor. ha egyszer is el tud bújni úgy, hogy ő nem találja meg, hát a felesége lesz.

No, a királyfi a levegőbe dobta a varjútollat. Jöttek a varjak seregestül, föl vitték egy magas hegy tetejére. De a királylány egyenesen odament, meg is találta, ki is nevette a királyfit.

Másnap a tóba dobta a pikkelyt. A partra úszott egy hatalmas hal, annak a hasába bújt a királyfi. De jött ám a királylány, merítőhálóval kifogta a halat meg a királyfit, és még ki is nevette.

Harmadnap szélnek eresztette a két hajszálat. Jött az öregember, megcirógatta a királyfit, az nyomban tulipánná változott, és az öregember a kalapja mellé tűzte.

Kereste a királylány a kéréjét, de hiába kereste. Estére ki is hirdette, hogy ő bizony nem találja. Akkor a szépséges leány elé állt az öregember, a kezébe adta a tulipánt. A szép lány még meg is csókolta a virágot, s az nyomban újra királyfi lett.

– Te az enyém, én a tied – mondta a királylány, s nyomban meg is tartották a lakodalmat. A királyfi így hát megtalálta, haza is vitte a falujába a világ legszebb lányát.

(Magyar népmese)

Bújj, bújj, zöld ág

I.

Bújj, bújj, zöld ág,
zöld levelecske,
itt a tavasz, zöld a világ,
egy meg a kecske!

Ez a föld itt karika,
karika,
bökje föl a barika,
barika,
barikának szarva!

II.

Bújj, bújj, fecske,
bújj tenyerembe,
óvatosan ölel téged
ez a tenyerecske!

Azt mekegi barika,
barika,
eltörik a karika,
karika,
kicsi kerekecske.

Angyalmadár

A nagymama kisangyalomnak szólít, a papám csak jómadárnak.

– Nézd, mit hoztam neked, kisangyalom! – mondogatja a nagymamám, ha meglátogat minket.

– Már megint a dolgaim között turkáltál, te jómadár! – mondogatja a papám, pedig nem is turkáltam, csak az új golyóstollát próbáltam ki.

Nálunk nincs angyalos kép, de a nagymamánál van. Az ágya fölött függ a falon. Én, sajnos, egészen másmilyen vagyok, nem hasonlítok az angyalokra. Elsősorban azért, mert nincs szárnyam. Figyelem a madarakat, vajon melyikre hasonlítok? Az állatkerti golyóra? A sétatéri gerlére, feketerigóra? Még a közönséges utcai verébre sem hasonlítok, legfőképpen azért, mert nincs szárnyam.

Szeretnék szárnyakat növeszteni. De hogyan?! Így megmaradok szárny nélküli kisangyalnak és szárnyatlan jómadárnak. Mégis, ha senki sem hallja, *angyalmadárnak* hívom magamat.

Egyszer azt álmodtam, hogy szárnyra kaptam. Igen, azt álmodtam: kinőtt a szárnyam, és röpködni kezdtem. A madarak kikacagtak, amikor megmondtam, hogy angyalmadár vagyok. És a nagymamám angyalos képének angyalkái is kikacagtak, mert nekik is megmondtam, hogy angyalmadár vagyok.

Nem szeretem, ha kikacagnak. Rajtam senki se nevéssen! Röptömben nekiestem a kacagó madaraknak, aztán röptömben eltángáltam a kacagó angyalkákat. Verekedtem velük. A festett angyalkák sikoltoztak, és azt kiabálták, soha többé nem hoznak nekem karácsonyfát. Ezen én kacagtam, mert tudtam, hogy nem ők hozzák a karácsonyfámat. Ezt legfeljebb csak a nagymamám mondja, de még ő sem hiszi el.

Míg az angyalkákkal verekedtem, havazni kezdett. Gyönyörű telet álmodtam. Arra ébredtem fel, hogy rettentően fázom. Nem csoda, mert a karácsonyfám alatt ébredtem fel. Igen, kigurultam az ágyból, és egészen a karácsonyfáig gurultam.

– Kisangyalom, megfázol! – ijedezett a nagymamám, aki karácsonyi szállóvendégünk volt.

– Ahá, a jómadár – mondta a papám –, már kora reggel szaloncukrot torkoskodik.

Gondoltam egyet, behunytam a szemem, és hármat tüsszentettem. És lám, azon nyomban, a harmadik tüsszentés után röpködni kezdtem a szobában. A nagymamám sikoltzott, a papám kiabált, a mamám visítva rohant be a szomszéd szobából. Én a csillár körül röpködtem, és azt rikoltoztam: nem vagyok kisangyal, nem vagyok jómadár, és csak akkor hagyom abba a röpködést, ha megígérik, hogy ezentúl mindig a becsületes nevemen szólítanak majd. Amikor megígérték, visszahussantam az ágyamba. Kicsit később kidugtam a fejem a takaró alól, és mit láttam? A papám javában torkoskodott, szaloncukrot legelt a fáról. Milyen jómadár a papám, gondoltam, de elnéző voltam, és egy kukkot se szóltam, csak huncutul vigyorogtam az ünnepi fenyőillattal teli szobában.

(Tordon Ákos)

Csengő tél

A tél csengői csengnek,
harangoznak a csendnek,
vállukon fehér kendők,
alusznak mind az erdők.

Alusznak mind az erdők,
vállukon fehér kendők,
a tél csengői csengnek,
harangoznak a csendnek.

(Tordon Ákos)

Anyák napja

Volt egyszer egy mesebeli kisfiú, Jancsikának hívták őt is, mint a legtöbb mesebeli kisfiút. Jó kisfiú volt meg rossz kisfiú, csöndes is volt, lármás is volt, akárcsak az igazi kisfiú. Ennek a Mesebeli Jancsikának volt egy üveggolyója, de nem ám olyan üveggolyó, amilyen a te zsebedben van, meg néha az enyémben is! Jancsika üveggolyója igazi varázsgolyó volt: ha jól a tenyerébe szorította, s közben elmondta

a varázsigét: „Hipp-hopp, az legyenek, ami akarok!” – Mesebeli Jancsika nyomban átváltozott valamivé, amihez éppen kedve volt.

Hol cinkeként röpködött, hol mint vidám mókus ugrált a legmagasabb fák ágain, aztán beállt nyuszinak, őzikének, gyíknak, halacskáknak, amihez éppen kedve volt. Egy szép napon meg addig-addig szorongatta Jancsika az üveggolyót, míg medveboccsá változott.

Mesebeli Jancsika most mint medvebocs ballagott a szamócás erdőben. Összetalálkozott az erdő legeslegöregebb medvéjével, s illedelmesen köszönt neki:

– Jó reggelt, Legöregebb Medve! Nem vagyok ám bocs; egy percig se hidd, én vagyok Mesebeli Jancsika!

– Brummm... Hallottam már rólad, te gyerek! Sok kalandodat emlegeti az erdő apraja-nagyja!

– Igazán? Ez nagyon kedves az erdő apraja-nagyjától! És mondd csak, Legöregebb Medve, arról is hallottál, hogy hétfőn cinke voltam, ide-oda szálltam felhők mögött, csillagok közt jártam, de aztán megtámadott a Gonosz Sas?

– És hogyan menekültél meg a Gonosz Sastól, hova bújtál előle?

– Nem bújtam én sehova! Visszarepültem az én mesebeli anyukám mesebeli házacskájába, a házacska ablakán kopogtam, kinyílt az ablak, és én megint Mesebeli Jancsika voltam, akit nem bánthat a Gonosz Sas, mert vigyáz rá az anyukája.

– Brummm... – mondta a Legöregebb Medve. – Jó annak, akinek anyukája van. És mikor halacska voltál, és vizek mélyén jártál? Mesélj csak erről!

– Mikor halacska voltam, és a vizek mélyén jártam, a folyóban aranyhomokot, a tengerben drágagyöngyös kagylót láttam. És egyszer hálóba akadtam. De nem ijedtem ám meg! A halászok hangosan dicsekedtek, hogy milyen szép halacska van a hálójukban! Ezt meghallotta az én anyukám, odaszaladt, és az erős kezével széttépte a hálót, sírt is, nevetett is, és azt mondta: „Csakhogy ismét nálam vagy, Mesebeli Jancsika!”

– Brummm... – mondta a Legöregebb Medve. – Jó annak, akinek anyukája van!

– Jó bizony – mondta a medvebocs, azazhogy Mesebeli Jancsika. – Nekem a legjobb a világon, mert szállhatok a felhők között, hogy megszámloljam a csillagokat, lemerülhetek a mély vizekbe, hogy

gyöngyöt halásszak, elmehetek akár a világ másik végébe is, nem félek, mert a mesebeli házacska ablakából mindig engem figyel az anyukám, mindig tudja, hol vagyok, mindig tudja, hogyan segítsen, ha bajban vagyok, és mindig megcsókol, ha hazamegyek a világ másik végéből.

– Brummm... – mondta az erdő Legöregebb Medvéje. – Jó, ha egy kisfiúnak varázsgolyója van, de a legeslegjobb mégiscsak az, hogy anyukája van.

(Bartócz Ilona)

Csokor

Kicsi csokrom, tarka csokrom,
úgy kötöm, hogy mosolyogjon.
Minden egy szál virágja
kacagjon rá anyámra.
Minden kelyhe neki nyíljon,
csillag üljön minden szirmon,
harmatcseppek fénylő gyöngye,
valamennyi őt köszöntse.

(Majtényi Erik)

Anyák napi mondóka

Anyukám, anyukám,
Találd ki,
Hogy az én nagy kincsem
Ugyan ki.

Ki más lehetne,
Ha nem Te,
Ültess hát gyorsan az
Öledbe.

(Tordon Ákos)

Egérvadászat

A minap a cica nagyot ásítva ébredt fel a tűzhely mellett.

– Jó lenne egy kis egérpecsenye – szólott –, megéheztem az alvásban. Azzal elindult egérvadászatra.

Nem vitt magával se puskát, se kardot. Megfogja ő az egeret a körmével is. Fölfutott a falon a kamara ablakába, és ott meglapulva leste, mikor jön az egér.

A kamara csöndes volt, a hurkák mozdulatlanul lógtak a rúdon. A lekvárosfazékhoz most méhek se jártak. Szóval csend volt a kamrában.

De a cica azért csak fülelt.

Egyszer csak hallja ám az ablak mellett, hogy szopogat valaki valamit. Beljebb pislant, hát látja, hogy egy ürge kis egér szopogatja a hurkán az ujját. A cica szeme ragyogott.

Óvatosan összehúzta izmait. Aztán hopp! – beugrott a hurkák közé az egérre. De az egér abban a pillanatban észrevette a veszedelmet. Mint a villám, surrant tovább a hurkáról a bögrék mellé.

A cica utána.

Hurka lepotyogott, bögre legurult; de a ürge kis egér még hamarabb lent termett. Egy üres hordó állott a kamara közepén. Arra ugrott az egér.

Hopp, utána a cica!

Kergetőznek, szaladgálnak a hordó körül.

Mikor a cica megfordul, hogy szembeütközzék, a kis egér átugrik a cicán úgy, hogy a cica csak a levegőbe kap, de nem fog semmit.

– Ejnye, kópé!

Most egyúttal tovább is bújna az egér az üvegek közé.

– Rejtsetek el, üvegek! – így cincog a kis egér. – Rejtsetek el engem! Nyomomban van a cica! Be akar ám kapni. Az üvegek sűrű csoportban állottak, de nem tudták elrejteni az egeret, mert átlátott a cica a derekukon.

Oda is ugrott. Szétrúgta a az üvegeket.

Az egér ugyanabban a pillanatban az üres kosárba surrant.

– Takarj el! Takarj el! – így szól az egér a kosárhoz. – Nyomomban jár a cica, és be akar kapni.

A kosárnak nem volt elég ideje eltakarni az egeret. A cica beugrott a nyíláson, és meghemperedett a kosárral együtt.

De az egér ezalatt kiugrott egy kis lyukon, és a tojásoskosár mellé rejtőzött.

– Jó tojásoskosár – így szólt remegve –, sarkamban a cica. Takarj el! Takarj el!

A tojásoskosár el is takarta az egeret. Hej, de a cica megérezte a pecsenye szagát!

– Most megfoglak! – szólott ugráshoz lapulva.

Azzal, zsupsz! – ráugrott a tojásokra.

Persze, az egér megint kisiklott a körmei közül. Felugrott a visszajár tetejére.

– Jó visszajár – szólott a kisegér –, hadd üljek egy kicsit a fejedem! Kerges a cica. Odalenn nem biztos az életem.

A visszajár meg se moccant, úgy tartotta az egeret, de az élesszemű cica ott is észrevette.

A cica felugrott, az egér leugrott.

A kamara falához támasztva állott az új seprű. Arra szaladt fel az egér. Nyomában a cica.

– No, most nem menekülhetsz! – szólott a cica.

– Jaj, végem van! – cincogott a kis egér, és felhúzódott a seprűnek a legeslegtetejére.

Ez volt a szerencséje. Mert ahogy a cica utána kapaszkodott feljebb és feljebb, a seprű eldőlt, és belevágta a cicát a vízestálba.

Mikorra a cica kiugrott a tálból, már akkor az egér benne volt a kabátban, mely a szegen lógott.

– No, gondolta a kis egér –, itt már nem talál meg a cica.

De bizony megtalálta. A székről egyenesen beleugrott a kabát ujjába.

Szerencséje az egérnek, hogy szűk volt a kabát ujja. A cica megszorult benne. Mind a húsz körmével dolgozott, míg ki tudta magát szabadítani.

A cicának ezt a kínlódását az egér a csizmaszárból nevette.

– Ne vess csak – mondta a cica –, majd nem nevensz te mindjárt. – Beugrott az egér után a csizmaszárba.

De már akkor az egér nem félt. Tudta, hogy egy kis lyuk van a csizma talpán. Azon a kis lyukon át kisurrant, és eltűnt a kamara kövei között lévő egérlyukban.

A cica egy darabig kotorászott az első lábával a csizmával, de aztán, mikor meglátta a lyukat a csizma talpán, gyorsan visszavonult.

– Elkéstem – szólott a fejét csóválva, mikor az egérlyukat megpillantotta – ,ma nem eszünk egérpecsenyét.

Cica, cica, ha csak az volna a baj! De mit szól majd az édesanyám, ha meglátja a törött tojást, gurult fazekat és egyéb rendetlenséget?!

Cica, cica, jó lesz, ha ma nem mutogatod magad a konyhában!

(Gárdonyi Géza)

Labdajáték

Száll a labda, röpp, röpp,
száll rajta a pötty, pötty,
kislány dobja, fiú kapja,
itt a labda, ott a labda.

Dobd a labdát fel, fel
s kapd el a kezeddél,
itt a labda, hol a labda?
Fiú dobja, kislány kapja.

Száll a labda, röpp, röpp,
száll rajta a pötty, pötty,
jobbra-balra és forogva,
sose essen le a porba!

(Kiss Dénes)

Mit látott Ferkó?

Azt mondta egy nap Ferkónak az anyukája:

– Ferkó, ma nem tudlak elkísérni, egyedül mégy az iskolába. Vigyázz magadra az úton! Mielőtt pedig hazaérsz, nézz körül az utcán, s mondd majd el, hogy mit láttál!

– Igen, majd elmondom – válaszolta Ferkó, és elindult az iskolába. Büszkén lépegetett, mert úgy gondolta: aki egyedül megy már iskolába, az nagyfiúnak számít!

Nem is történt semmi baj sem az úton, sem az iskolában. Amikor azonban délben hazaérkezett, a házuk előtt eszébe jutott, hogy még valamit ígért az édesanyjának. De vajon mit?

– Már tudom! – jutott eszébe hirtelen –, azt ígértem, hogy mielőtt belépek a kapun, jól körülnézek, és elmondom neki, mit láttam.

Gyorsan megfordult, visszament a járda széléig, és alaposan körülnézett.

Egy öreg bácsit látott, aki kézikocsit húzott a járda mellett, a kocsin egy kopott láda volt, más semmi.

– No, jó – gondolta Ferkó –, majd elmondom anyukámnak, hogy ezt láttam.

Ezzel hátat fordított az utcának, és belépett a kapun. De még mielőtt a lépcsőig ért volna, arra gondolt:

– Ha én azt mondom anyukámnak, hogy semmi mást nem láttam, mint egy öreg bácsit, aki egy kézikocsit húzott, és a kocsin csak egy kopott láda volt, ebben igazán semmi érdekes nincs! De ha azt a kocsit egy hatalmas aranyszarvas húzná, akkor már egészen másképpen állna a dolog. És már látta is maga előtt az aranyszarvast, ahogy a kis kocsit húzza, de oly tisztán és olyan közélről, hogy még azt is észrevette: az agancsa is aranyból van, meg a patája is.

– Hát ez nagyszerű! – állapította meg. – Milyen gyönyörű is egy ilyen aranyszarvas, nem is hittem volna! – és elindult felfelé a lépcsőn.

– Hohó, ez így nem lesz jó – nyugtalanzkodott –, ha ugyanis aranyszarvas húzza a kocsit, akkor biztosan nem az öreg bácsika lépeget mellette, hanem...

Megint megállt egy percre:

– Egy eszkimó!

S már látta az eszkimót is.

– De milyen barátságos – örvendezett –, még mosolyog is! A ruhája persze fókabőről van. Az jó meleg lehet, habár most nincs is hideg.

Az eszkimó integetett neki. Gyorsan visszaintett... Megint lépett néhányat felfelé a lépcsőn.

– Hanem... ha már egy ilyen kis kocsit aranyszarvas húz, és az aranyszarvas mellett egy igazi eszkimó lépeget, akkor az a láda sem lehet közönséges láda a koci tetején! Hű, ha kinyílna a fedele, és egy kis törpe kidugná a résen a fejét, milyen érdekes is lenne...

Természetesen azonnal maga előtt látta a törpét is: arcát sűrű szakáll keretezte, hegyes, piros sapkát viselt, s a sapka legalább háromszor olyan hosszú volt, mint a feje!

Megint feljebb lépett.

– A törpe így rendben is lenne... De ha azt mondanám, hogy egy óriási trombitán trombitált, mindenki szájátva figyelne engem!

Már hallotta is a törpe trombitálását! Csodálatosan trombitált. Most már csak úgy röpködtek a gondolatai.

– De ha a törpe ilyen gyönyörűségesen trombitál, azt más is kell, hogy hallja, nemcsak én! Hát persze, hallják is! Sorra kinyílnak az utcán az ablakok! Mindenki kihajol! Integetnek a kis törpének! Zsebkendőket lobogtatnak! Virágokat dobnak feléje...

Az ajtajuk elé ért.

És anyuka már nyitotta is, úgy látszik, meghallotta a lépteit. – Hát megjöttél, Ferkó! Látom, semmi bajod nem történt! Remélem, megtetted, amit kértem, és körülnéztél az utcán, mielőtt beléptél a kapun! Mondd hát el, hogy mit láttál!

Ferkó ott állt az anyja előtt. Egy ideig gondolkozott, aztán meglóbálta a kezében szorongatott iskolatáskáját. A tolltartóban megzörrentek a tollak meg a ceruzák.

Felnézett az anyjára: – Hogy mit láttam...? Egy öreg bácsit, kizsebkendővel húzott a járda mellett, s a kiskocsin egy kopott láda volt.

(Ács Kató)

A cinege

Egyszer nagy hideg volt. Az ablakokat jégvirágok nőttek be. Az emberek bundában mentek ki a szobából; a fülükre is ráhúzták a sapkát, és kék orral, könnyező szemmel tértek vissza. Azt mondták, hogy soha, mióta élnek, ilyen hideg nem volt.

Juliska rálehelte az ablakra. A jégvirágok megolvadtak egy helyen a leheletétől, és kerek tisztaság támadt ottan. Juliska kinézett azon a kertbe. Mit látott? Hóval permetezett fákat, fehérséget mindenütt.

Az ablakból néhány lépésnyire van egy almafa. Annak az egyik ágán egy madárka él. Piciny lába belesüllyedt az ágon fehérülő hóba. Szomorúan csipegett. Egyszer csak lehunyta a szemét. A feje aláhanyatlott. A következő pillanatban lehullott az ágról, beleesett a hóba. A hátára esett. A lába az ég felé. Ott is maradt mozdulatlanul.

– Istenem! – kiáltott fel Juliska. – Meghalt?

– Ki halt meg? – kérdezte Mariska.

– A kis madár. Megfagyott szegény.

Azzal kendőt kapott a vállára, és kifutott. Fölvette a kis madarat, és bevitte a szobába.

Ott addig-addig melengették, mígnem egyszer csak fölemelte a fejét. Egy darabig bágyadtan nézett Juliskára, azután felröppent. Rászállott a sifonér tetejére, és onnan pislogott szét a szobában.

A leányok nevettek és tapsoltak, hogy így visszanyerte az életét a madárka. Előhoztak egy üres kalitkát a kamrából, és hívogatták bele:

– Gyere bele, kis madár, ez lesz a te házad, adunk neked kendermagot, friss vizet. Olyan jó dolgod lesz, mintha nyár volna.

A madárka azonban nem értette a hívogató szót. Rémulten kerengett ide-oda a szobában. Olykor nekirepült az ablaknak, és nagyot dobbantott rajta. Mindenképpen ki akart menni, vissza a tél rideg-hideg, havas világába.

Végre megfogták, és beletették a kalitkába. Hogy vergődött a kis bolondos cinege! Mindenképpen ki akart szabadulni.

Aztán, mikor látta, hogy a leányok elvonultak a szoba túlsó sarkába, megállott. A melle pihegett. Nagy ijedelemben volt szegény.

Hanem azután, amikor észrevette, hogy nem bántja senki, leugrott a kendermagos vályúhoz, és evett-evett szegényke, és ivott rá nagyokat.

Néhány nap múlva megszéldült Nem verte többé szárnyával a kalitka drótjait. Jólesett neki a meleg szoba meg a ~~Cinege-binege~~ er mi nem jutott eszébe: felült a legfelső ülőkére, és nótára gyújtott.

A leányok örvendezve állották körül. Cinege-binege, gyere be!
– Dalolj, dalolj, aranyos cinege! csináltam házat kedvedre.

És a madár dalolt, dalolt félig lehunytt szemmel boldogan. Vájon miről, dalolt? Talán a tavaszról? Talán a napsugáról? Talán az égből? Talán egy másik cinegéről, aki azóta megfagyott? Cinege, gyere be.

Az egész telet ott töltötte a kis madár. Jól érezte magát. Meg is bízott. A tolla élénkebb színben ragyogott, mint mielőtt. Nagyon tetszett neki a kicsi ház.

Aztán jött a tavasz. A mezőn kizöldült a fű. Meg a napsugár szállt az égből. Az almafa virágzott, s künn csicseregtek a csókok. Cinege, gyere be.

A cinege kidugta a fejét a drótokon, és szomorúan nézett ki az ablak üvegén át a szabadba. Nem dalolt többé. Csak ült gondolkozva, szóvalanul.

– Most már eresszük el – szólott Juliska –, látom, hogy kívánczik.

– Jaj, ne eresszük el – felelt Mariska –, ki énekel akkor nekem?

– Ejnye, te szívtelen – szólott Juliska –, hát te csak arra gondolsz, hogy énekeljen neked; nem látod, hogy ő szegény milyen szomorú? Ez nem sárga-fekete kanári, nem rabnak született madár, ez a szabadság madara, börtön neki a kalitka. Meghalna bánatában, ha zárva hagynánk.

– Hát jó – szólott Mariska –, eresszük szabadon.

De mikor a kis cinege kiröppent és eltűnt a fák lombjai között, Mariska mégis sírva fakadt. És hát Juliska is törülgette a szemét.

– Isten áldjon, kis madár – mondogatták a kendővel integetve.

– Isten áldjon – mondotta Mariska –, sohasem hallom többé a te szép éneklésedet.

Másnap, ahogy ott ültek a szobában, az ablakon át beszállt napfényben, egyszer csak egy ismerős madárdal hangzik az ablakon át.

Ott volt a kis cinege. Ült a barackfán. Énekelt Mariskának meg Juliskának.

(Gárdonyi Géza)

Mese a halásZRól

Volt egyszer egy halász, aki nap nap után halászni ment. A halat aztán eladta, és kenyeret vett rajta a gyermekeinek. Ha a tenger nem ajándékozta meg bő fogással, bizony éheztek a gyermekei. Egyszer kifogott egy szép nagy halat.

– Ez jó lesz – örült meg a halász –, ma jó dolgunk lesz. - Eladom, s az árából finom vacsorának valót veszek, hadd lakjanak végre jól a gyerekek.

Erre megszólalt a hal:

– Engedj el, és én mindent megadok neked, amit csak kívánsz.

A halász így felelt:

– Nem lehet, a gyermekeim éhesek, hogy engedhetnék el?

– Én mondom neked, engedj el - kérlelte a hal –, és valahányszor idejössz és azt mondd: „Ó, tenger királynője”, én megadok mindent, amit kívánsz. – A családod boldogan élhet ezentúl.

A halász hitte is, nem is, amit a hal mondott, de megsajnálta, elengedte. Hazatért a viskójába. A sok éhes gyerek eléje szaladt, várta, hozott-e valamit az apjuk vacsorára.

– De nagy kár! – bánkódott. – Hogy is engedhettem el! De hadd lássuk, igazat szólta-e vagy sem?

S azzal kiment a tengerhez, és így szólt:

– Ó, tenger királynője, nincs kenyerünk, s a gyerekek éhesek!

– Jól van, menj csak haza – felelte a hal

Mire a halász visszament a viskójába, sok finom kenyeret talált ott. Volt nagy öröm a kis viskóban! A gyermekei nem győztek betelni a friss, ízletes kenyérral.

A következő nap így szólította meg a halat:

– Jó, jó, tenger királynője, de nincs egy csepp főtt ételünk sem.

– Jól van, eredj haza – válaszolta a hal

A halász otthon látta, hogy bővíben vannak a főtt ételnek. Másnap, miután jóízűen ettek-ittak, ment a halász és így szólt:

– Ó, tenger királynője, viskóban lakunk, bárcsak volna egy kis házunk, amolyan nekünk való. Takaros, tiszta, szép nagy ablakkal, udvarral.

– Jól van, eredj haza – biztatta a hal.

A halász egy takaros házat talált otthon. A gyerekek játszottak, kigömbölyödtek, vidáman éltek. Boldogan élt a halász egy ideig, majd azt mondta a halnak:

– Most már van sok ingóságunk és jó házunk, adhatnál egy szolgálólányt, hogy takarítsa a házat.

A szolgálólány után pedig szép ruhákat kért a gyerekeinek a tenger királynőjétől, aztán egy kocsit és egy kocsist, majd egy palotát és szolgálókat a palotába. A tenger királynője mindent megadott neki.

Ezután rangot kért, hogy az emberek felfigyeljenek rá, és minden járókelő megálljon az utcán miatta. Miután mindezt megkapta, töprengeni kezdett:

– Ugyan mit kérjek holnap? Semmit sem tudok kitalálni, amit kérhetnék. Mindenem megvan: házam, jószágom, címem, rangom.

Egész éjszaka töprengett, törte a fejét. Napkeltekor fölkiáltott:

– Egész éjjel nem aludtam egy szemet sem! Uram, teremtőm, fölkel a nap, és én még nem aludtam!

Ment a tengerhez, és így szólt:

– Ó, tenger királynője, nem aludtam az éjjel, s a nap fölkel, mielőtt rám szállt volna az álom. Azt akarom, hogy ne kelhessen fel a nap csak az én engedélyemmel!

– Jól van, menj – szólt a hal.

A halász hazament, s ott találta a régi viskót és gyermekeit ugyanolyan szegénységben, mint azelőtt. Eltűnt a palota, a sok jószág, a cselédek, szolgáló hada, odalett mind a sok szép ruha. Visszatért a tengerhez, s így könyörgött:

– Kérlek szépen, csak azt az első kis házat!

De a hal nem válaszolt egyetlen szót sem.

(Egyiptomi népmese)

Könyörgés a szavakhoz

Szavak, csukódó
mécsvirágok,
hajnalban nyíló
tulipánok.

Szavak, didergők,
édesek,
számban szőjétek
fészketek.

Szavak, mindenség
csokrai,
élet-szerelem
bokrai,

pirosak, vérrel
lüktetők
a pusztulásnak
tört vetők
méregzöld, hideg
fű-szavak
és hűtelen és
hú szavak,

igéző, mágikus
jelek,
bódító hangú
ütemek

s ti dallamnélküli
fakók
szegények szájából
valók

szavak, szavak,
szeressetek!
hadd vívjak,
játsszak veletek!

Gazdag Erzsi

Irodalom:

Cs. Nagy Lajos: Magyar nyelvi munkafüzet.
Trezor Kiadó, Budapest, 1995.

Dr. Galgóczi Lászlóné: Anyanyelvi gyakorló kisiskolásoknak.
Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1997.

Kovács Györgyné-Szebényiné Nagy Éva – Torda Ágnes: Mondd ki, írd le, törd a fejed! Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.

Meixner Ildikó: Játékház I-II. Nemzeti Tankönyvkiadó,
Budapest, é.n.

Nebuló. Látom, hallom, csinálom: Tudom! Képességfejlesztő feladatgyűjtemény kisiskolások számára. Marketing Műhely KFT, 2002.

Szautner Jánosné Szigeti Gizella: Süni Olvasástanulást segítő gyakorló jellegű feladatgyűjtemény. Marketing Műhely KFT, 2001.

Gyermeklapok:

Dörmögő Dömötör

Hírhozó

Irka

Mézeskalács

Szemfüles Agypörgető

Vakációs Füzet